

željami, naj bi se uresničila na tem večeru vznikla misel, da bi se čim večkrat sestajali pravniki vseh panog v tolikanj prijetnem društvu.

Ljubljansko dnevno časopisje se je priključilo čestitkam in je poročalo osobito o slavnostnem zborovanju na univerzi zelo simpatično.

Z Ukazom Veličanstva kralja, izdanim dva dneva za slavnostjo, to je dne 21. marca 1926, je bil odlikovan predsednik dr. Danilo Majaron z redom sv. Save II. vrste, zbornični pravdnik dr. Fran Tekavčič pa z redom sv. Save III. vrste.

Književna poročila.

Jovan V. Stefanović: Priručnik za zakone: o opštoj upravi, o Državnem savetu i upravnim sudovima. Tekstovi sa tumačenjima. Zagreb 1925. Tiskara Narodnih Novina. Str. IV. + 188. Cena ?¹).

Knjiga, ki je izšla v lastni založbi pisčevi, vsebuje več, pa tudi manj, kakor pove naslov. Več, ker prinaša poleg besedila navedenih zakonov in komentarja k njim tudi besedilo uredbe o poslovnem redu državnega sveta in upravnih sodišč ter kot dodatek predpise o likvidaciji poslov pokrajinske uprave v Zagrebu, katere tudi komentira; manj pa radi tega, ker teksta zakona in uredbe o državnem svetu in upravnih sodiščih nista popolna, marveč so iz njih izpuščene določbe, ki se nanašajo na sestavo in organizacijo omenjenih sodišč.

Zakaj je avtor ta dva teksta tako okrnil, si sicer lahko mislim, — menil je očitvidno in ne neupravičeno, da dotične določbe za upravnosodno prakso itak ne prihajajo v poštev, — toda knjiga je radi tega vendarle izgubila na uporabnosti, ker si moram poiskati tekst zakona in uredbe kje drugje. Komentar je obširen in izčrpen; zlasti bo razlaga zakona in uredbe o državnem svetu in upravnih sodiščih, ki se opira deloma tudi na razsodbe državnega sveta, dobro služila pravnikom, ki imajo posla z javnoupornimi stvarmi.

V Priručniku srečamo nekaj tudi za upravnega jurista zanimivih ugotovitev. Tako n. pr. izvaja pisec iz določb čl. 24. in 25. zakona o občji upravi, da področje velikih županov ni po vsej državi enako, temveč da je v pokrajinah, kjer so poslovale prej pokrajinske uprave (torej v »pre-

¹ V beograjski »Policiji« št. 21/22 iz l. 1925. je navedena cena Priručnika s 50 Din s pripombo, da se dobiva knjiga samo pri piscu (str. 861).

čanski« krajih, izvzemši Vojvodino) mnogo širše kakor drugje. Pokrajinske uprave so namreč imele za svoje pokrajine stvarno isto področje, kakor ministrstva tam, kjer prvih ni bilo. Ob likvidaciji pokrajinskih uprav so prevzeli največji del njihovih poslov oblastni veliki župani, med tem ko so v ostalih krajih prešle na velike župane le funkcije okrožnih upravnih oblastev in vseh posebnih uradov splošne uprave, neposredno podrejenih ministrstvu. S tega vidika postane nam Prečanom umljiveje, zakaj nalagajo ministrstva velikim županom posle, ki so jih prej pri nas opravljala okrajna glavarstva.

Važna je tudi ugotovitev (str. 77 sl. in 102), da je z določbo čl. 18. zak. o državnem svetu in upravnih sodiščih izključena pritožba proti drugo inštančni rešitvi na tretjo upravno inštanco le za one akte upravnih oblastev, s katerimi se je kršila pravica ali v zakonu osnovan neposredni osebni interes poedinca, ne pa tudi za ostale upravne akte, zlasti za one, ki so izdani po svobodnem preudarku. Z drugimi besedami: zoper upravne akte, kojih presoja ne spada v kompetenco upravnih sodišč, je dopustna pritožba tudi na tretjo instanco, če je po dotičnem posebnem zakonu sploh dopustna.²

Pomotna pa je avtorjeva trditev (str. 13), da ima oblastni veliki župan, odnosno sreski poglavar v primeru, da njemu podrejeni državni uslužbenec zakrivi disciplinski pregrešek, le pravico, ne pa tudi dolžnosti odstopiti zadevo pristojnemu disciplinskemu sodišču. Iz čl. 180. uradniškega zakona, ki ga pisec na dotičnem mestu navaja, tega ni možno deducirati. Sicer pa ugovarja avtor sam tej svoji trditvi, ko pravi malo nižje, da mora predstojnik morebitno opustitev prijave opravičiti pred svojim predpostavljenim starešinom.

Tudi se ne morem strinjati s trditvijo (str. 34), da bi morali imeti sreski poglavarji po zakonu dva praktična izpita, in sicer enega po čl. 21. zakona o obč. upravi, drugega pa po čl. 54. uradniškega zakona. Prvo citirana določba predpisuje, da smejo biti za sreske poglavarje postavljeni samo pravniki, ki imajo najmanj osem let državne službe ter so opravili poseben praktični izpit, ki se ne more opravljati pred potekom dveh službenih let; čl. 54. uradniškega zakona pa stavi kot pogoj za dopustnost prestopa državnih uradnikov iz pripravljalnih v pomožne skupine opravo državnega strokovnega izpita v roku, ki ne sme biti daljši od treh let po nastopu službe.

Zakonski določbi bi bilo res mogoče tolmačiti tudi tako, da zahteva zakon za sreske poglavarje dva različna praktična izpita, prvega kot

² Nasprotnega mnenja dr. Steska, O javni upravi, str. 114: «Zoper odločbo druge upravne stopnje v nobenem primeru ne gre pritožba na eventualno višje upravno oblastvo kot tretjo stopnjo, in sicer tudi potem ne, če bi kaj takega prejšnji zakoni izrečno dovoljevali ali predpisovali.» Še bolj odločno na str. 127.

pogoj za prestop iz pripravljalne v pomožne skupine, drugega pa, ki bi bil težji in ki bi se opravljal za prvim, kot pogoj za imenovanje sreskim poglavarjem. Po mojem mišljenju pa je imel zakonodavec v obeh določbah za isti konkretni primer (občeupravno stroko) eden in isti praktični izpit pred očmi, izpit namreč, ki ga konceptni praktikanti politične uprave v nekdanjih avstrijskih pokrajinah itak že opravljajo. Razlika v besedilih teh določb izvira pač iz tega, da je specialna določba v zakonu o občni upravi izšla pred splošno določbo uradniškega zakona.

Glavni namen »Priručnika« je, kakor pravi avtor v predgovoru, »da se i širim krugovima olakša shvatanje i primenjivanje zakona o upravnim sudovima u praksi«. Dosego tega cilja je nekoliko otežkočil pisec sam s svojim slogom. Nekaj period je že tako zverženih, da jih moraš ponovno čitati ali celo analizirati, da jih razumeš. Posebno rad vriva pisec med besede, ki spadajo po vseh gramatikalnih pravilih skupaj, n. pr. med predlog in samostalnik, kar po eden ali dva stavka. Izmed mnogih naj navedem le en primer trganja besednih zvez. Na str. 94. čitamo: »Ovlaščenje tužioca u ime države« je u čl. 21. om široko, pa on pravno-faktički naravno, jer je od ministra finansija zavisan organ, samo u slučaju ako mu spomenuti ministar to stavi u dužnost, — uzeto može podizati tužbe pred upravnim sudovima i protiv rešenja upravnih vlasti i u drugim upravnim predmetima a ne samo onim, koji tangiraju interese državne finansijske uprave.«

Vobče pa je »Priručnik« zelo uporaben in priporočljiv pripomoček za praktika.

Dr. Fr. Vodopivec.

Dr. Erna Patzelt: *Entstehung und Charakter der Weistümer in Oesterreich. Beiträge zur Geschichte der Grundherrschaft, Urbarialreform und Bauernschutzgesetzgebung vor Maria Theresia.* Eligius Verlag, Budapest 1924. Str. 123, cena 7 š. 34 gr.

Weistümer imenujem slovensko, morebiti jezikoslovno ne čisto točno, vendar praktično uporabljivo — napotila. Dokler še ni bilo tiskanih zakonov, so si morali pomagati s privatnimi zapisi, ki so se čitali n. pr. na sodnih zborih. Takih napotil je dunajska akademija izdala že deset debelih knjig, dokaz, kako razširjena so bila. Da takoj omenim dejstvo, ki nas zanima, priobčena napotila so iz raznih pokrajin, le iz Kranjske ne. Za Slovence so pač najvažnejša ona napotila, ki so priobčena iz Spodnje Štajerske in Koroške, za Kranjsko jih bo treba šele obdelati in priobčiti. Pisateljica deluje v seminarju za zgodovino gospodarstva in prosvete na dunajski univerzi, kjer je imela na razpolago seveda bogate vire, predvsem v krasno urejeni zbirki rokopisov sedajšnje nacionalne, prej dvorne biblioteke, toda njeno delo navzlic temu ni prineslo prave luči v snov, ki je predmet pisateljčinega raziskavanja. Po moji sodbi se ta predmet sploh ne bo dal pravilno obdelati, dokler se ne spravi v zvezo razvoj napotil v čisto nemških delih bivše Avstrije z napotili slovenskih delov bivše Avstrije. Ta dva razvoja sta šla vsaksebi, pa sta vendar drug na drugega vplivala. Tu ni mesta, da bi o tem podrobneje razpravljali;

moral sem pa to omeniti, da utemeljim ne očitek pisateljici, ampak objektivni minus, ki ga v njenem delu opažam.

Kar je pisala o splošnem pomenu pravnih napotil, je dober pregled doslejsnjih trditev od Jakoba Grimma do Antona Mella. Pisateljica se priključuje popolnoma mnenju zadnje navedenega učenjaka, da so bila napotila priobčilo pravnih nazorov, katere je zemljiški gospod vzdrževal napram svojim podložnikom. Tu takoj lahko pokažem, da to ne more veljati za slovenska napotila (n. pr. za prevode gorskih bukev, ki se ne držijo pravil oficijalnih gorskih bukev), ker so bili v vinskih goricah tudi nepodložniki gorskega gospoda posestniki vinogradov in so si tudi oni sami delali — napotila.

Zelo zaslužno delo pa je opravila pisateljica z ugotovitvijo raznih tipov napotil po dobi postanka in po vsebini. Zanimivo je n. pr., da pride največ napotil na 16. stoletje, ko je zaznamovati pričetke osvobojenja kmetijskega stanu. Iz teh časov je odkritih za Nižje Avstrijsko 348, Tirolsko 90, Štajersko 67, Solnograško 8, Koroško 16 napotil. Ali ne bi spadala semkaj tudi nemška «Beradtschlagte Bergordnung für Krain iz l. 1595, o kateri je pisal l. 1916. že dr. Gruden (seveda slovensko!), katera se pa nahaja tudi v Joanejski biblioteki v Gradcu, čeprav le za prvih 26 členov? Seveda, za slovenske dežele ni bilo med učenjaki zanimanja in politično je bilo priporočljivo pustiti tudi znanstveni svet pri tezi, da so bili Slovenci »eine dumpfhinbrütende Masse« ...

Mnogo manj podrobno izdelana so poglavja o osvobojevalnih akcijah kmetijskega stanu. Zdi se mi, da je pisateljčina knjiga nastala iz dveh posameznih del, od katerih je bilo prvo — drugi del sedajšnje publikacije, pa še ne s tako ljubeznijo in poglobljenostjo opravljano, kot prvo, poznejše, ki je gotovo sad velikega truda. Vsekakor pa bodo raziskavanja v oznanjeni knjigi dober pripomoček tudi za tiste, ki bodo našo slovensko pravno zgodovino obdelovali.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Mih. Čubinski: Zakon i stvarnost u sovjetskoj Rusiji, Beograd 1925, st. 72.

Brošura je odtisk člankov, izišlih v beograjski reviji »Policija«. — Svet zase in popolnoma ločen od drugega kulturnega dela je brez dvoma še dandanes Sovjetska Rusija. Po večini smo precej nejasno informirani o sedanjem stanju v tej državi, zlasti tudi o pravnem stanju. Zato je tem bolj razveseljivo, da so nam v imenovani brošuri vsaj v nekaterih pogledih razčiščena vprašanja, ki se tičejo zakonodajstva, sodstva in uprave v sedanji Rusiji. Pisec nam prikazuje ves kompliciran ustavni in upravni aparat Rusije in s konciznostjo ter pravno utemeljenimi izvajanja rešuje vprašanje, ali je današnja Rusija res federalistično urejena in ali je sploh sovjetska in delavsko-kmetska država in prihaja do zaključka, da današnja Rusija ni ne eno ne drugo. Pobija pojem »revolucionarne zakonitosti« in trdi, da pravno stanje, kakršno še danes vlada v Rusiji, dasi v štadiju omiljenega »nep-a« (nove ekonomske politike) vodi nujno do rezultata, da v Rusiji sploh ne vlada danes zakonitost in da Rusija sploh ni pravna

država. Jasno prikazuje, da v SSSR absolutno niso garantirane človeške in državljanske pravice, kakor n. pr. pravica osebne svobode, svoboda vere in vesti, združevanja in zborovanja itd., zlasti pa, da je ukinjena ena izmed najpoglavitejših pravic moderne dobe, namreč, da je popolnoma odpravljena svoboda tiska. V poglavju o kazenskem pravu dokazuje pisec, da je prodrto, sicer v vseh kulturnih državah uveljavljeno načelo: »Nullum crimen, nulla poena sine lege«. Navaja, da ne pozna novi kazenski zakon zastaranja, da se pa jemljejo še talci, in da se smrtna kazen (ki se vrši z ustreljenjem in ki je uvedena v zakon le implicate kot »najvišja izmera kazni«) zelo pogosto navaja, da se je pogosto tudi uporabljala tortura i. t. d. Slika nam mizerno stanje sedanjega ruskega sodništva in njega popolno samovoljno odvisnost od uprave. V poglavju o civilnem pravu se prikazuje pravni kaos v pogledu vprašanja »zasebne lastnine«, dednega prava, rodbine, obligacijskega prava i. t. d. Zlasti kar se tiče zasebne lastnine, vidimo jasno prehodno linijo, kako so boljševiki nujno morali preiti iz sistema »nacionalizacije« in uničevanja dobrin v prvi dobi vojnega komunizma v pravno shvačanje buržuazije in prevzeti nje institucijo — zasebno lastnino, v prvi vrsti za premičnine, deloma pa tudi za nepremičnine in vidimo vso nesigurnost, kako kolebajo boljševiki še danes med obema ekstremoma. Vidimo, da so v dobi »nep-a« dednemu pravu zopet odprta vrata. Ravno tako, da je uničena teza socialnega življenja — brak in da vlada pri sklepanju in razvodu braka popolna svoboda i. t. d. — Vidimo, da je »diktatura proletarijata« le politična fraza in egoistično geslo boljševiške oligarhije, da proletarijat ni identičen z rusko komunistično stranko in da se je »diktatura proletarijata« spremenila v »diktaturo nad proletarijatom«. Pisec je v nekaterih točkah morda prekratek, tako n. pr. v pogledu kazenskega prava (seveda treba pomisliti, da je delo le odtisk raznih člankov), v nekaterih premalo točen, n. pr. v pogledu novih zdravstvenih, socialnih in kulturnih institucij v Rusiji, ker imam vtis, da vendar ne moremo en bloc negirati uspešnost vsakega koraka boljševiške vlade in imajo morda njeni posamezni ukrepi vendar zdravo jedro.

Dr. Hinko Lučovnik.

Dr. Erich Wulffen: Kunst und Verbrechen. Karl May-Verlag, Radebeul bei Dresden, 1925. Str. 52.

Avtor te knjižice je znani in splošno priznani kriminalni psiholog Erich Wulffen, ki je izdal že mnogo del o psihoanalizi umetnikov. V pričujoči knjižici pa je napravil korak dalje: podati hoče nekakšno znanstveno podlago za — rešitev poštenega imena — Karlu Mayu. Ne imenuje ga sicer nikjer, in vendar se zdi, da vsa njegova izvajanja naravnost silijo k razmišljanju o problemu, kako je mogoče, da bivši hudodelec postane odličen pisatelj, kar je bil Karl May i prvo i drugo. Priznati moramo, da se je Wulffen svoje naloge z veliko vnemo lotil in pokazal velikansko načitanost. Primeri, ki jih navaja, so resnično zanimivi. Gre mu za pojasnitev, kako se utegne prisojena ali privajena zločinstvenost izprevreči v umetniško udejstvovanje. Fantazija je obema štadijema neobhodno potreben element. Navaja pa še druge sorodne prvine zločin-

stvenosti in umetnosti in se pospe celo do trditve, ki se nam zdi na prvi pogled gorostasna, da obstoji »eine Art Aesthetik des Verbrechens« (stran 13). V glavnem delu svojega dela išče »kriminalnih«, ali pa vsaj »h kriminalnosti nagnjenih velikih predstaviteljev umetnosti«. V prvonavedeni točki pa pogrešamo navedbe virov (kritičnega aparata), odkod ima svoje navedbe o »tatvinah« Shakespeareja, Händela itd. (Mi bi mu pa lahko postregli s konkretnjšimi podatki, odkod si je n. pr. izposodil Haydn svoje melodije: Franjo Kuhač je dokazal za njegove maše, sonate, da celó za avstrijsko himno, da so plagiat — slovaških ali hrvaških narodnih pesmi.) Glede h kriminalnosti nagnjenih umetnikov pa se nam porajajo pač pomisleki, ko pisatelj kar zaporedoma znane učenjake, pesnike in glasbenike dolži zločinstvenosti, — ker so o kriminalnih problemih pisali. N. pr. Rousseau mu je ekshibicionist, enako Frank Wedekind, August Strindberg »Entblösser der Seele und ihrer Unreinheiten«; Goetheju pripisuje biološke degeneracijske znake. Te kratke pripombe kažejo pač jasno, da je Wulffen svojega velikega predhodnika Cesara Lombrosa še prekosil. Pa če abstrahiramo od prikrivane tendence rešiti čast Karla Maya, moramo priznati, da je Wulffen svoje misli podal zelo prikupljivo, da, baš tam, kjer ima morda najmanj prav, celo — duhovito. Zato opozarjamo na to knjižico ne samo naše pravnike, ki se bavijo s problemi psihologije, ampak tudi vse druge, ki so ljubitelji umetnosti. Tudi za današnje pisatelje, pesnike, slikarje, igralce itd. najdemo v Wulffenu marsikakšno misel, ki nam, če jo prav obrnemo, pripomore k pravilnemu spoznavanju njihove duševnosti in načina umetniškega ustvarjanja. **Dr. Metod Dolenc.**

Dr. Čed. Marković: Opšti deo tražbenog prava. Odgovarajući tekstovi francuskog, nemačkog i švajcarskog građanskog zakonika — sa pogovorom Živ. M. Perića. Geca Kon. Beograd. 1925. Str. 168 + XX.

Stojimo pred zenačenjem prava, zato se pa ne izplača pisati o veljavnem pravu, vzklia dr. Marković in izdaja prevod občnih določb francoskega, nemškega in švicarskega obligacijskega prava, najsi po teh pravih te določbe niso sistematično obravnavane kot take. Pa če tudi pritrdimo prevajalcu, da je obči del obligacij središčni tečaj vsega prava, ker ni razlike med obligacijami in drugimi pravi, tudi ne med stvarnim pravom, ker da pomenja to pravo le univerzalno pasivno obligacijo, ki ji je podvržena vsaka druga oseba razen subjekta pravice, moramo ravno vsled tega reči, da uzakonitev samo enega dela o. d. z. ne bo prineslo zaželenega zenačenja, marveč samo še večjo zmedo in v posledku še mučnejše razočaranje. Delo Markovićevo pa pozdravljamo kljub temu že zato, ker znači, da so pričenjali tudi pri nas gledati pri stvaranju novih zakonov nekam širje in da se dejanski zakonodavci ne bodo zapirali več med štiri stene in presenečali z zakorskimi projekti, ki zanje ni vedel prej nihče in ki so se snovali brez vseh znanstvenih priprav. Pritrjujemo tudi avtorju, da je delo koristno že sedaj i teoretiku kakor tudi praktiku, ker so vplivali omenjeni zakoniki v večji ali manjši meri tudi na naše državljansko pravo. V pagovoru poudarja univ. prof. Živ.

Perić o pomenu primerjalne pravne znanosti in izraža željo, da dosežemo končno popolno zблиžanje zakonodavstva po evoluciji ljudske solidarnosti, ki nas privede končno — kljub strašni svetovni vojni, ki pomenja negacijo tega, — v dobo krščanske enakosti, mira in altruizma. **Dr. R. S.**

Spomenica prvog kongresa pravnika Kraljevine Srba, Hrvata i Slo-venaca, održanog u Beogradu na dan 18.—20. septembra 1925 godine.

Spomenica prinaša podroben popis priprav za kongres in potek kongresa izčrpno z vsemi referati in jako natančno tudi debato v posameznih sekcijah. Zato je dolžnost vsakega pravnika, da si jo nabavi. Naroča se za ceno 20 Din pri g. Mih. Zlatanoviću, sekretaru Udruženja pravnika v Beogradu, nekaj izvodov ima v zalogi tudi društvo »Pravnik«.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca aprila 1926.

(*Kronika društva »Pravnika«.*) Društveni odbor se je za leto 1926 konstituiral takole: načelnik: dr. Danilo Majaron, njega namestnik: dv. sv. Božidar Bežek, tajnik: dr. Rudolf Sajovic, blagajnik: dr. Ignac Rutar, knjižničar: dr. Josip Krevelj, odborniki: dr. Metod Dolenc, dr. Leonid Pitamic, dr. Hubert Souvan, dr. Juro Hrašovec, dr. Mirko Graselli in dež. sod. svet. Anton Kuder.

(*Kronika juridične fakultete za šolsko leto 1924/25.*) I. Proforski zbor je izgubil svojega člana, rednega profesorja dr. Ivana Žolgerja, ki je umrl dne 16. maja t. l. Na pravno fakulteto v Subotici je bil imenovan dr. Mirko Kosić za rednega profesorja. — S kraljevim ukazom so bili dne 21. avgusta 1925 imenovani: dosedanji honorarni profesor dr. Janko Polec za rednega profesorja zgodovinskega razvoja javnega in zasebnega prava, dosedanji izredni profesor dr. Gjorgje Tasić za rednega profesorja ustavnega prava in pravne filozofije. Z odlokom prosvetnega ministra dne 5. marca t. l. je bil postavljen dosedanji honorarni nastavnik dr. Alojzij Rant za honorarnega profesorja za državno računostvje; z odlokom prosvetnega ministra dne 21. julija t. l. pa: višji državni pravdnik v Ljubljani dr. Anton Kremžar za honorarnega profesorja za posebni del kazenskega prava, vladni svetnik dr. Rudolf Andrejka in veliki župan v pok. dr. Franc Vodopivec za honorarna nastavnika za upravno pravo in upravno postopanje.

II. Dopust je imel v poletnem semestru izredni profesor dr. Mirko Kosić.

III. Za šolsko leto 1924/25 je posloval kot dekan redni profesor dr. Milan Škerlj, kot prodekan pa redni profesor dr. Fran Eller.